

عکس: پونا

و حرام سرش می‌شود و حاضر نیست لقمه‌ای ناپاک سر سفره‌اش بگذارد، اما گاهی اوقات بعضی شرایط دست به دست هم می‌دهند تا می‌های غیرقابل کنترل کووید-۱۹، آن قدر تعداد جرم‌های بالا رفت، درصد دستگیرشدگان سرقت‌ها در سه ماه اخیر، «بار اولی» بودند. سرقت کشیده شده‌اند. یکی از جرایمی که با افزایش بیکاری زیاد

د و بیش از ۵۰ درصد مجرمان، سابقه‌دار و کمتر از ۴۵ درصد بار اولی

فوت آقا مهندس

مشکل مالی چنان فشاری به مرد جوان آورد که با وجود داشتن تحصیلات عالی، دست به سرقت زد. او مهندس عمران بود، اما به دلیل بیکاری مداوم و نداشتن یک شغل مناسب برای اولین بار دست به سرقت زد: «من اگر تنها بودم، تحمل این را داشتم که بانداری بسازم، اما زن و بچه‌ام را چه می‌کردم؟ تا کی می‌توانستم شرمندۀ آنها باشم؟ اگر کار ثابتی داشتم که با آن می‌توانستم اموراتم را بگذرانم، چه نیازی داشت دست به سرقت بزنم؟» مرد جوان در حالی که پشت به دوربین صدا و سیما داشت، در مورد نحوه ارتکاب اولین سرقت خود گفت: «دو نفر از دوستانم متوجه شده بودند دست و بالم تنگ است، مرا همراه خود بردند. وقتی به خانه‌ای رسیدیم، به من گفتند چند دقیقه اینجا بایست تا برگردیم. وقتی برگشتند، به من ۲۰ میلیون تومان دادند و بعد برگشتیم به خانه، اما چند روز بعد دستگیر شدم. تجربه خوبی نبود و این اولین و آخرین سرقتی بود که مرتکب آن شدم.»

بعد از اخراج از محل کار، برای پیدا کردن کار به هر جایی سر زدم اما کاری پیدا نکردم. تا این که پسر جوانی گفت برای کار سرغ دارم که می‌توانی کلی پول به جیب بزنی. او ما را به کنار پست برق آورد و با تجهیزات کامل سرقت کابل‌های برق را آغاز کرد. از تیر برق بالا رفتم و با دست راستم کابل را گرفتم که محکم به زمین پرت شدم و از هوش رفتم تا این که در بیمارستان به هوش آمدم.

ویژگی‌های جرم‌های اولی‌ها

راه نجاتی برای او متصور نباشیم. لزوماً چنین چیزی رخ نمی‌دهد. اگر این فرد مورد سرزنش دوستان قرار گیرد یا اگر والدینش متوجه جرم او شدند، به او تذکر دهند و با ملامت با او برخورد کنند، او به جامعه بر می‌گردد، اما اگر مورد تشویق قرار گیرد و کسی او را سرزنش نکند، ریسک جرم ارتكابی و عمل خود را پایین و ساده می‌بیند و این حس در فرد ایجاد نمی‌شود که اقدامش جرم و پریسک است. مثلاً اگر کسی برای اولین بار سرغ مواد مخدر برود یا صندوق صدقات را خالی کند، شاید مردم هیچ تذکری به این فرد ندهند و او را سرزنش نکنند. نتیجه چنین رفتاری از سوی مردم، کاهش ریسک آن جرم در جامعه است. مجموعه این مسائل روی هم باعث می‌شود تا ناهنجاری و تبعات سوء آن تشدید شود.

جرم‌های اولی‌ها افرادی هستند که به دلایل مختلفی مانند شوخی و تفریح، کنج‌کاوی یا ترحم به افراد دیگر با انگیزه رابین هودی و البته بدون نقشه قبلی و برنامه‌ریزی مرتکب جرم می‌شوند. بنابراین اینها افرادی نیستند که سرغ جرایم پیچیده بروند و همدست و نیت و نقشه قبلی داشته باشند، بلکه مرتکب جرایم ساده و سرقت‌های کوچک می‌شوند. در بسیاری از موارد، چون بار اولی‌ها، عزم و قصد جدی برای ارتکاب جرم ندارند، به همین دلیل، براحتی نیز دوباره به سمت جامعه بازمی‌گردند. این طور نیست که فکر کنیم چون چنین فردی یک بار مرتکب جرم شد، پس آلوده شد و دیگر

آسیب‌های روانی اولین سرقت

جرم، یعنی ارتکاب یک رفتار خلاف قانون که با هنجارهای جامعه، همخوانی ندارد و این عدم تضاد و همخوانی شخص را دچار تنش روحی و تعارض می‌کند و دچار عذاب وجدان می‌شود. به طور کلی، چند عامل در وقوع جرم موثر است. اولین عامل آن، وجود زمینه‌های شخصیتی است. یعنی برخی افراد در اثر فشار، چارچوب اخلاقی خود را کنار گذاشته و مرتکب جرم می‌شوند، در مقابل بعضی دیگر نیز تحت هیچ شرایطی از اصول خود عدول نمی‌کنند. پس فردی که زیر بار فشار، خرد می‌شود، زمینه شخصیتی ارتکاب جرم در او وجود دارد. عوامل اجتماعی، مانند التهابات اجتماعی، شرایط اقتصادی و در شرایط فعلی شیوع کرونا نیز باعث می‌شود تا این عوامل دست به دست هم داده و شرایط را برای ارتکاب جرم در برخی افراد فراهم کند.

یکی دیگر از مشکلات ما، فضای اجتماعی کشور است که مانع از این می‌شود شهروندان قانون‌مداری داشته باشیم. یعنی وقتی خبر اختلاس منتشر می‌شود، تنها یک خبر نیست، بلکه این پالس به رده‌های پایین‌تر جامعه داده می‌شود که اگر افراد قدرتمندی مرتکب اختلاس شدند، پس ما هم برای تامین نان شب‌مان می‌توانیم سرقت کنیم و با این دلیل تراشی‌ها، شاهد نقض قانون هستیم. پس از ارتکاب جرم، اگر فرد جرم‌اولی باشد، در صورتی که احساس گناه ناشی از آن را نتواند مرتفع کند، آن را تکرار کرده و تبدیل به رویه او می‌شود. به همین علت، بسیاری از کارشناسان معتقدند تا جایی که امکان دارد، افراد زیر ۱۸ سالی که مرتکب جرم می‌شوند، به کانون اصلاح و تربیت اعزام نشوند، چرا که در کانون، افراد خلافکار دیگر حضور دارند و باعث می‌شود شیوه‌های قانون‌شکنی متعددی را از هم دوره‌ای‌های خود فراگیرند. بنابراین توصیه ما به بار اولی‌ها این است که خود و اطرافیانش به روانشناس مراجعه کنند تا علت بروز این رفتار در او ریشه‌یابی شود. ضمن این که با همدلی و همراهی و برگرداندن او به محیط سالم، یک کنترل اخلاقی درونی در او شکل می‌گیرد که مانع از ارتکاب مجدد جرم می‌شود، اما اگر با برچسب متهم و مجرم با او برخورد شود، به تدریج آمادگی بیشتری برای تکرار جرم پیدا می‌کند.

فقر و بیکاری، ریشه آسیب‌های اجتماعی

هرگاه در جامعه‌ای، نیروی برانگیزنده مانند پدر و مادر، باورهای شخصی، محل زندگی و دوستان بر نیروهای بازدارنده مانند پلیس و قوه قضاییه برتری پیدا کند، اینجا باید منتظر افزایش وقوع جرم باشیم. زیرا نیروی برانگیزنده به کار و لباس و خواب نیاز دارد و به همین دلیل چنین نیرویی به فرد برای ارتکاب جرم فشار وارد می‌کند تا با آن جرم، نیازهای طبیعی خود را فراهم کند. البته باید مشکلاتی مانند فقر و بیکاری را رفع کرد، اما قانونگذار در خصوص جرم‌های اولی‌ها رفت به خرج داده و اگر مرتکب جرمی شود، با او با عطف برخورد کرده و گذشت می‌کند، اما اگر جرم تکرار شود، بخشش دیگر جایگاهی ندارد و اینجا برچسب مجرم سابقه‌دار به او می‌خورد و در این صورت در امور روزانه خود دچار مشکلات بسیار عیدیده‌ای می‌شود.

معیشت رابطه مستقیمی با اقتصاد دارد و اگر معیشت جامعه دچار مشکل شود، به تبع آن، انواع آسیب‌های اجتماعی افزایش پیدا می‌کند. یعنی شما از هر دیدگاهی به این موضوع نگاه کنید، چه از دید ماتریالیست‌هایی مانند مارکس و انگلز و چه از دیدگاه ذهنی‌گرایی مانند وبر؛ این یک قانون است. البته عوامل دیگری نیز دخیل است، اما اصل و بنیاد، همان معیشت است که به آن اشاره کردم. در این بین، افزایش آمار جرم‌های اولی‌ها، زنگ خطر را به صدا درآورده است. این یعنی این که جامعه دچار فقر و بیکاری است و عده‌ای هیچ درآمدی ندارند و تامین نمی‌شوند. در جامعه، دو نیروی برانگیزنده و بازدارنده بر افراد وارد می‌شود.

رفتار اطفالیان با جرم

اولی‌ها در بازگشت

آنها به سمت تکرار

جرم یا انتخاب مسیر

درست زندگی تاثیر گذار

است. نباید به راحتی از

کنار ارتکاب جرم با هر

انگیزه‌ای گذشت

